

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkio

22.4.2022

Sisäministeriön rajavartio-osasto
Sähköpostitse
rajavartiolaitos@raja.fi
VPRVLEoikeudellinenosa@raja.fi

VN/7427/2022

Tullin lausunto rajavartiolainsäädännön muutostarpeita koskevan arviomuistion johdosta

Arviomuistioon ensimmäisen kappaleen mukaan kyseessä on esiselvitys, jossa kartoitetaan lainsäädännön muutostarpeita ja kehittämiskohteita. Tullin kannalta kiinnostavaa ja keskeistä ovat ne muistiossa tarkoitetut kehittämiskohteet, joilla on työnjaollisia tai toiminnallisia yhteyksiä vastaaviin Tullin toimintoihin. Sellaisia ovat ainakin Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimintoihin ja rajatarkastuksiin liittyvät kehittämisnäkökymykset. Tullia kiinnostavat myös rajojen valvonnan teknistymiseen liittyvät suunnitelmat. Erityisesti teknisen valvonnan käyttöalan ehdotettu laajeneminen ja radiotekninen valvonta saattaa vastaisuudessa olla tarpeen sisällyttää myös Tullia koskevaan lainsäädäntöön.

Tulli toteaa myös, että tullimiehellä on tullilain (304/2016) 31 §:ssä säädetty oikeus rajatarkastuksen toimittamiseen rajavartiolain 28, 28 a, 36 ja 38 §:ssä rajavartiomiehelle säädetyin toimivaltuuksin. Niissä säädetään rajavalvontaa koskevista toimivaltuuksista (28 §), henkilöntarkastuksesta rajavalvonnassa (28 a §), henkilöllisyyden selvittämisestä (36 §) sekä kulkuneuvon pysäyttämistä ja liikenteen ohjaamisesta (38 §). Lisäksi tullitoimipaikan esimiehenä toimivalla tullimiehellä on oikeus ohjata ja rajoittaa liikkumista rajanylityspaikalla siten kuin siitä säädetään rajavartiolain 30 a §:ssä rajanylityspaikan esimiehenä toimivan rajavartiomiehen ja vähintään luutnantin arvoisen rajavartiomiehen osalta.

Siltä osin kuin arviomuistiossa esitetyt kehittämistoimet edellyttävät kyseisten säännösten muuttamista, tulisivat ehdotetut muutokset, jollei toisin säädetä, koskemaan myös tullimestä tämän suorittaessa rajatarkastustehtävää.

Lähtökohtaisesti Tulli näkee arviomuistion ehdotusten pääosan toteuttamisen tärkeänä erityisesti viime aikojen muuttuneiden olosuhteiden johdosta.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

22.4.2022

Tässä yhteydessä Tulli toteaa, että joitakin arviomuistioon sisältyviä tai niiden kaltaisia ehdotuksia tullaan harkitsemaan sisällytettäväksi myös Tullia koskeviin säännöksiin. Sellaisia ovat muun muassa toimivaltuudet miehittämättömiin laitteisiin puuttumiseen tullivalvonnan ohella Tullin rikostorjunnassa sekä tällaisten laitteiden oma käyttö Tullissa nimenomaan rikostorjunnassa tarkkailun apuvälineenä tai Tullin rikostorjunnan henkilöstön turvallisuuden varmistamiseen. Myös tullimiehen tunnistamista nimen sijasta esimerkiksi yksilöllisellä koodilla on Tullissa jo harkittukin; samoin on harkittu lainsäädännössään käytetyn tullimies –sanon korvaamista sukupuolineutraalilla ilmauksella. Tullissakin tulisi olla arviomuistiossa ehdotettu mahdollisuus nimittää joihinkin virkoihin ilman julkista hakemista koskevaa menettelyä.

Jäljempänä Tulli esittää huomioita joihinkin ehdotuksiin lähinnä siitä näkökulmasta jossa ehdotuksilla on mahdollisia toiminnallisia yhtymäkohtia tai muita verrannollisuuksia Tullin toimialan kanssa.

Tullin näkemyksiä arviomuistion eräisiin kohtiin

Maahantulijoiden laitteisiin kohdistettava laite-etsintä

Arviomuistion mukaan laite-etsinnän käytöstä rajavalvonnassa tulisi säätää rajavartiolain 28 §:ssä. Tämä säännös sisältyy niihin rajavartiolain valtuuksiin, jotka kuuluvat myös tullimiehelle tämän suorittaessa rajatarkastustehtävää. Siten ilman rikosepäilyä käytettävä 'hallinnollinen' laite-etsintävaltuuskin tulisi sovellettavaksi myös Tullin rajatarkastustehtävissä. Tämä edellyttää myös toimenpidettä koskevasta päätöstoimivallasta säätämistä esimerkiksi tullilain 31 §:ssä.

Tulli yhtyy arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että laite-etsintätoimivaltuuden säätämistä harkittaessa tulisi pohtia, miten tarkastuksessa tarvittavat tiedot etsitään laitteesta kunnioittaen mahdollisimman pitkälle tarkastuksen kohteena olevan henkilön oikeutta yksityisyyteen.

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnallinen toimivalta ja siinä käytettävät keinot

Arviomuistiossa todetun mukaisesti ja rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 4 §:n mukaisesti Rajavartiolaitos tutkii vain sellaisia ihmiskaupparikoksia, jotka liittyvät laittoman maahantulon järjestämiseen. Tulli pitää perusteltuna ehdotusta Rajavartiolaitoksen rikostutkinnallisen toimivallan laajentamista sellaisiinkin ihmiskaupparikoksiin, joilla ei ole liityntää laittoman maahantulon järjestämiseen, kun ne havaitaan rajavalvonnan yhteydessä. Ehdotuksen toteuttaminen edellyttää myös, että ihmiskaupparikoksen tutkimiseksi Rajavartiolaitoksella olisi käytettävissä samat toimivaltuudet kuin sillä tällä hetkellä on törkeän laittoman maahantulon tutkimiseksi. Tulli kannattaa tätä arviomuistiossa olevaa ehdotusta.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

22.4.2022

Sen sijaan siihen, että arviomuistiossa ehdotetaan Rajavartiolaitokselle itsenäistä toimivaltaa rahanpesurikosten tutkimiseen, Tulli toteaa seuraavaa: Ehdotus saattaa varojen maahantuonti- tai maasta vientitilanteissa havaittujen rahanpesuepäilyjen osalta johtaa päällekkäiseen toimivaltaan Tullin kanssa. Rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 1 luvun 2 §:n mukaan tullirikoksella, eli Tullin rikostorjunnalliseen toimivaltaan kuuluvalla rikoksella tarkoitetaan muun muassa sellaista rikosta, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia, maastavientiä tai Suomen kautta kuljettamista. Tämän mukaisesti Tulli on tähänkin saakka voinut ottaa tutkittavakseen epäillyt arviomuistiossa tarkoitetut rahanpesurikokset. Lisäksi Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (432/2021) 2 § säättää lain tarkoittamaksi ensi sijaiseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi Tullin. Rajavartiolaitoksella säännöksen tarkoittama tehtävä on vain sen suorittaessa tullitehtäviä. Tulli katsoo, että tämä säädösehdotus loisi tarpeettoman, päällekkäisen toimivallan. Tästä syystä Tulli ei tue arviomuistion ehdotusta.

Tulli tukee arviomuistion ehdotusta siltä osin kuin siinä ehdotetaan Rajavartiolaitokselle oikeutta televalvontaan törkeän väärennyksen, törkeän kätkemisrikoksen ja ammattimaisen kätkemisrikoksen estämiseksi. Jos ihmiskauppa ilman kytkentää laittoman maahantulon järjestämiseen lisätään Rajavartiolaitoksen tutkittaviin rikoksiin, tulisi perusterikoksiin lisätä myös ihmiskaupparikokset.

Tulli tukee myös sitä, että peitelty tiedonhankinta rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi laajenisi Rajavartiolaitoksen tarkastettavaa asiakirjaa koskevaan törkeään väärennykseen, törkeään metsästysrikokseen sekä rajatarkastuksen yhteydessä törkeään ja ammattimaiseen kätkemisrikokseen.

Yhdenmukaista Tullia ja poliisia koskevan lainsäädännön kanssa on arviomuistion ehdotus siitä, että peittelystä tiedonhankinnasta voisi Rajavartiolaitoksessa päättää myös salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu rajavartiomies. Samasta syystä Tulli tukee tietolähdetoiminnan laajentamista myös Rajavartiolaitoksessa ohjattuun tietolähteen käyttöön sekä ehdotusta Rajavartiolaitoksen oikeudesta maksaa tietolähteelle palkkio.

Mahdollisuus rajoittaa tilapäisesti raideliikennettä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi

Arviomuistiossa ehdotetaan harkittavaksi, tulisiko Rajavartiolaitokselle säätää oikeus rajoittaa raideliikennettä maalla ja satamissa vastaavalla tavalla kuin rajavartiolain 38 b §:ssä on säädetty vesiliikenteen osalta.

Koska rajojen ylittävän raideliikenteen valvonta kuuluu Tullin oman kaupallisen henkilö- ja tavaraliikenteen valvonnan ydintehtäviin, pitää Tulli pitää tärkeänä, että mahdollisesti säädettävän valtuuden käyttämistä edeltäisi aina Tullin kuuleminen. Tällä tavalla on säädetty myös vesiliikenteen osalta

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

22.4.2022

rajavartiolain 38 b §:n 2 momentissa. Kuulemismenettelyn tulisi olla joustava ja nopea, mutta kuitenkin sellainen, että Tulli saa sopeutettua valvonnalliset ja muut toimintonsa rajoitetun liikenteen olosuhteisiin.

Valtioneuvoston asetus rajanylityspaikoista sekä rajatarkastustehtävien jakamisesta niillä sekä PTR -asetus

Arviomuistiossa ehdotetaan myös väliotsikossa tarkoitetun asetuksen (901/2006) sisällön tarkastelemista. Siinä yhteydessä selvitetäisiin myös PTR-viranomaisten työnjaon mahdolliset kehittämistarpeet. Yhtenä PTR –viranomaisena Tulli on kiinnostunut osallistumaan asian valmisteluun.

Luonnollisesti Tulli näkee osallistumisensa tärkeäksi myös PTR –asetuksen (1126/2009) mahdolliseen tarkastelutyöhön, mihin arviomuistion kappaleessa 3.1 viitataan.

Samy Gardemeister
valvontajohtaja

Esko Hirvonen
valvontapäällikkö

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi